

Forța modelatoare a dascălului – Vasile Gh. Popa, mentorul lui Nicolae Labiș

Prof. Monica Babeș
Școala Gimnazială „Sf. Stelian” Umbrărești-Deal, Galați

Vasile Gh. Popa este un nume aproape necunoscut cititorilor, dar rămâne în memoria literaturii prin contribuția pe care a adus-o în devenirea poetului Nicolae Labiș.

Cine este Vasile Gh. Popa? O personalitate ambițioasă, dornică să lase o zestre folclorică deosebită, dar și opere care evocă timpurile copilăriei sau ale anilor de dascăl la Fălticeni. Mărturisesc că abia l-am descoperit pe scriitorul și memorialistul Vasile Gh. Popa, cu toate că am trăit mulți ani aproape de locul nașterii sale, în nordul județului Galați, la Nicorești, satul Mălureni.

Astfel, în romanul memorialistic „Din copilărie” aflăm că soarta nu i-a fost prielnică de mic. Rămas orfan din fragedă pruncie, este îngrijit de unchiul său. Primele clase le urmează în satul de adopție, Fântâni. Acești ani sunt definatorii pentru evoluția sa intelectuală. Și cum un profesor bun își trage seva din activitatea înaintașilor, acesta a avut parte de dascăli deosebiți. Prima figură care-i va rămâne pe vecie în minte este Domnișoara pe care o asemuiește unei zâne coborâte pe pământ parcă pentru a-l ghida în această lume nouă. Este prima învățătoare al cărui nume nu l-a știut niciodată, dar care a reușit să îl motiveze pentru a alege această cale, de mentor al viitorului poet Labiș. Asta a făcut și el toată viața, nu a ținut ca numele său să fie cunoscut, dar a lăsat urme adânci în sufletul celor pe care i-a modelat. Domnișoara este cea care îl familiarizează cu lectura, furnizându-i periodic „Lumea copiilor”, revistă plină cu povești pe care elevul care mai mult păștea vaca decât apuca să meargă la școală, le devora cu nesaț, recitindu-le de sute de ori. „Chipul ei, vorbele, privirea, curajul, delicatețea, căldura sufletească, priceperea, armonia întregii ei ființe le-am purtat în mine și le voi purta până la urmă nelterate și neîmputinate. Pare că aceste *Amintiri* vor mai prelungi cât de cât făptura ei de abur și de lumină, în lumea aceasta supusă veșnicei treceri și prefaceri.”

Moș Ion, un Moromete al Nicoreștilor, luptător pe front pentru întregirea României, supraveghea parcursul viitorului intelectual. El însuși iubitor de poezie a cultivat în sufletul nepotului dragostea pentru Frumos.

Apoi învățătorul Rău a continuat să zidească în sufletul său dragostea pentru carte, fiind un model pentru viitorul profesor de limba română și latină de la liceul „Nicu Gane” din Fălticeni.

„A fost un învățător extraordinar. Urmele modelatoare ale mâinilor lui le-am simțit toată viața, vie și arzătoare, în boțul meu de lut trecător!” Om aspru, muncitor, i-a învățat pe elevi prin propriul exemplu, că doar munca întreține sănătatea trupului și a sufletului. Dar „asprimea sa era însă însoțită întotdeauna de un remarcabil simț al dreptății”, dublată de o inimă caldă, afectuoasă. „Își iubea elevii”. Astfel, „fiecare lecție era un eveniment, un spectacol unic, de neuitat”. Metodele domnului Rău erau deosebite, reușind să se facă înțeleș și de ultimul elev.

„Știa să ne trezească interesul cel mai viu pentru matematică. Ne spunea de multe ori că o problemă e ca o poveste. Ce fel de poveste, ne spunea tot el. Soluția e o Ileană Cosânzeană. Problema în ansamblul ei, e palatul zmeului. Acest palat are un șir de camere, destul de multe și se știe că Ileana Cosânzeana e închisă în ultima cameră. Primele camere se deschid foarte ușor. Unele sunt chiar deschise. Acestea constituie ceea ce știm în problemă. Apoi, ca să ajungem la ultima cameră, unde e închisă Ileana Cosânzeana, respectiv soluția problemei, trebuie să trecem prin camerele intermediare ce sunt foarte bine încuiate. Totul e să știm cu ce chei putem deschide fiecare cameră intermediară. Să știm să alegem cheia potrivită din șiragul de chei ce ne stau la îndemână.” Iar Magul (învățătorul) cu ajutorul întrebărilor, le sugera care ar putea să fie cheia. Și așa s-a întipărit în mintea viitorului profesor, metoda drumului spre suflet, un drum care trezește înțelepciunea. Iar „Domnul avea grijă să nu ne rătăcim, să mergem exact pe unde trebuie, să ne călăuzim cu dexteritate copoi trimiși înainte”, ca și în cazul vânătorilor care știu să citească urmele fiarelor. Învățătorul practica cu elevii învățarea prin descoperire și învățarea experiențială, pornea de la exemple concrete, măsura mobilele de pietriș de pe marginea șoselei, cubau clăile de fân, glugile de ciocani, stivele de lemne, mobilele de grâu. De asemenea, nu uita și de îndeletnicirea primordială a podgorenilor, cultivatul viei și realizarea vinului. Astfel, îi învăța cotitul butoaielor, adică

calcularea volumului căzilor, budanelor. În afară de programa școlară, domnul Rău îi învăța să se descurce în viață, să supraviețuiască.

„Fiecare întrebare a învățătorului nostru era un fel de lanternă aprinsă brusc și adânc în beznă; deodată apăreau, surprinzător, lucruri la care nu ne gândisem. Mințile elevilor erau ca niște aparate delicate și complicate, la care domnul Rău știa să umble. Știa pe ce buton să apese, ce contact să stabilească. Fără greș, îndată aparatele începeau să vibreze, să cânte. Cu alți învățători, aparatele erau incerte, stinse.”

Dar de la domnul Rău nu a deprins doar dragostea de matematică, ci și iubirea nețărmuită pentru folclor și mitologie, pentru datinile strămoșești: sorcova, plugușorul, plugul, capra. Îi atenționa mereu că sunt trei rădăcini din care se hrănește un popor: dragostea pentru pământul strămoșesc, pentru limba strămoșească, pentru trecutul strămoșesc. Iar istoria le-a fost descrisă cu „haragul în mână” direct de pe malul Siretului, de pe linia frontului. Făcuse o reconstituire a luptelor care au lăsat urme adânci în trupul și în sufletul podgorenilor. Și fiecare lecție „suprapusă și întrețesută cu alte numeroase elemente căpătate de-a lungul anului de domnul Rău, a tras în ființa mea niște brazde adânci care de-a lungul vieții s-au adâncit devenind coordonate fundamentale ale spiritului meu.”

*„E nevoie să-ți explic:
Ești prea mare. Fă-te mic.
Uită regula o dată
Și, cu cartea dezvățată,
Mergi nițel de-a bușile.
Poți închide ușile,
De ți-e teamă și rușine
Să te faci de râs ca mine.
Ieși din dogmă și, tiptil,
Fă-te la citit copil.”*

(„Prefață”, de Tudor Arghezi, în deschiderea plachetei „Țara Piticilor”)